

**KOMUNITNÝ PLÁN
SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
MESTA BARDEJOV
DO ROKU 2013**

OBSAH

Úvod	3
1 Komunitné plánovanie sociálnych služieb – základné vymedzenie	
Problematiky	4
1.1 Komunita a komunitné plánovanie sociálnych služieb	4
1.2 Ciele komunitného plánovania sociálnych služieb	5
1.3 Znaky komunitného plánovania sociálnych služieb	5
1.4 Účastníci komunitného plánovania sociálnych služieb	6
1.5 Fázy komunitného plánovania sociálnych služieb mesta Bardejov	6
2 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb v SR	8
2.1 Charakteristika a klasifikácia sociálnych služieb	10
2.2 Charakteristika sociálnych služieb podľa Zákona č. 448/2008 o sociálnych službách	12
2.2.1 Zariadenia na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb	13
2.2.2 Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi	14
2.2.3 Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovršenia dôchodkového veku	15
2.2.4 Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií	17
2.2.5 Podporné služby	17
3 Cieľové skupiny komunitného plánu	19
3.1 Rodiny s deťmi a mládež	19
3.1.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu	19
3.2 Ľudia so zdravotným a iným znevýhodnením	20
3.2.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu	20
3.3 Seniori	20
3.3.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu	21
3.4 Osoby v obtiažnych životných situáciách	21
3.4.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu	21
4 Priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2013	22
4.1 Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb	23
4.2 Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom	23
4.3 Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb	23
4.4 Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb	24
Záver	25

Ú V O D

V roku 2001 boli schválené v parlamente zákony potrebné k reforme verejnej správy, na základe ktorých prešli do pôsobností obcí a samosprávnych krajov prvé sociálne zariadenia. Následne od roku 2003 prešla na obce opatrovateľská služba a o rok neskôr prešli pod samosprávne kraje domovy sociálnych služieb pre deti. Okrem detských domov samosprávy prevzali od štátu všetky sociálne služby a začali naplňať voju novú úlohu – zabezpečiť pre svojich obyvateľov v nepriaznivej sociálnej situácii pomoc, ktorú potrebujú.

Tým, že sa Slovenská republika stala členkou krajinou Európskej únie sa v sociálnej oblasti prejavujú snahy integrovať a transformovať procesy spojené s decentralizáciou štátnej správy a samosprávy. Lisabonská zmluva otvára nové možnosti fungovania spoločnosti tak na celonárodnej úrovni, ako aj na úrovni samospráv.

Komunitný plán sociálnych služieb mesta Bardejov do roku 2013 vznikol na základe potreby vyvolanej prenosom kompetencií zo štátu na samosprávu v oblasti sociálnych služieb (zákona NR SR č. 416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky) a na základe zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Podľa zákona o sociálnych službách obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadňuje miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb a určuje personálne podmienky, finančné podmienky, prevádzkové podmienky a organizačné podmienky na ich zabezpečenie.

1 KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB – ZÁKLADNÉ VYMEDZENIE PROBLEMATIKY

1.1 Komunita a komunitné plánovanie sociálnych služieb

Komunita, slovensky spoločenstvo, sa môže definovať ako prostredie alebo skupina ľudí, ktorí sú bez ohľadu na rozdielnosti schopní oceňovať rozdielnosti, čo im umožňuje účinne a otvorene komunikovať a spolupracovať na dosiahnutí spoločných cieľov. Výraz komunita pochádza z latinského slovného základu spoločného s *communicare*, komunikácia - komunikovať.¹ Komunita je v najširšom zmysle slova sieť osobných vzťahov, skupín, sietí, tradícií a vzorov správania, ktoré existujú medzi tými, ktorí zdieľajú spoločné fyzické susedstvá, socio-ekonomické podmienky alebo spoločné chápanie a záujmy.

Plánovanie je zostavovanie, tvorba plánu. Je to rozhodovací proces voľby cieľov a prostriedkov ich dosiahnutia.

Sociálna služba je odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- a) prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- b) zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- c) zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- d) riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- e) prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.²

Sociálna služba sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je:

- jednou zo základných metód riadenia rozvojových procesov,
- metóda, pomocou ktorej môžeme plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov;
- otvorený proces zisťovania potrieb a zdrojov a hľadanie najlepších riešení v oblasti sociálnych služieb.³

Komunitné plánovanie sa stáva čoraz rozšírenejším a používanejším termínom v oblasti sociálnych vecí. Pod jeho pojmom nevnímame len plán, dokument, písomnú prácu, ktorá je výsledkom nejakého procesu, ale jeho najdôležitejším aspektom je práve proces

¹ <http://sk.wikipedia.org>

² Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách

³ H. Voleková, M. Mežianová: Komunitné plánovanie sociálnych služieb, Socia 2004

samotný. Predpokladom pre poskytovanie čo najkvalitnejších služieb, ako aj orientácie na poskytovanie dostatku sociálnych služieb pre komunity s cieľom priblížiť sociálnu službu k občanovi čo najbližšie, je nevyhnutné realizovať proces plánovania s tými, ktorých sa sociálna služba priamo týka. Prax nám ukázala, že očakávania, predstavy a ciele sú u poskytovateľa sociálnych služieb iné ako sú predstavy samotného užívateľa.

1.2 Ciele komunitného plánovania sociálnych služieb

- posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov mesta Bardejov
- poznať plány a predstavy samotných poskytovateľov sociálnych služieb
- rozšírenie a skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb
- predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín
- poznať požiadavky a potreby príjemcov – obyvateľov mesta Bardejov
- maximálne zapojenie verejnosti
- opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji (a v niektorých prípadoch predstavujú pre obyvateľov hrozbu, či vyvolávajú strach a neistotu)

Primárnym cieľom komunitného plánovania je proces samotný, pre budovanie širokého rozvojového potenciálu. Naším cieľom pri tvorbe plánu napĺňania potrieb a rozvoja sociálnych služieb pre obyvateľov nášho mesta je pracovať so skupinami občanov (klientov, členov komunít), ktorých sa oblasť bezprostredne týka.

1.3 Účastníci komunitného plánovania sociálnych služieb

- zadávatelia sociálnych služieb
- poskytovatelia sociálnych služieb
- prijímatelia / užívatelia sociálnych služieb

Zadávatelia sociálnych služieb sú tí, ktorým zákon ukladá zabezpečiť sociálne služby pre obyvateľov územia, ktoré spravujú. Zadávateľom v našom prípade je mesto Bardejov

Poskytovatelia sociálnych služieb môžu byť fyzické osoby, podnikateľské subjekty, súkromné neziskové organizácie, organizácie zriadené mestom, organizácie zriadené samosprávnym krajom, organizácie zriadené štátom. Všetci poskytovatelia majú pri komunitnom plánovaní rovnaké postavenie, ich ciele a zámery majú rovnakú váhu. V našom prípade sú poskytovateľmi všetky organizácie pôsobiace na území mesta Bardejov v sociálnej oblasti.

Prijímatelia / užívatelia sociálnych služieb sú ľudia v nepriaznivej sociálnej situácii, pre ktorých sú sociálne služby určené – teda obyvatelia mesta Bardejov.

Do procesu komunitného plánovania by mali byť zapojení predstavitelia všetkých vyššie uvedených skupín, pričom ciele a zámery zadávateľov, poskytovateľov a užívateľov majú pri komunitnom plánovaní rovnakú váhu. V každom prípade však skupinu tvorí občan – človek s vlastným pohľadom, názorom, postavením, predovšetkým však s ľudským tvorivým potenciálom za predpokladu vytvorenia dobrých podmienok pre vírenie tvorivosti, otvorenie myslenia, podnecovanie sa k ľudskosti a partnerstva. Samotný komunitný plán (ako strategický dokument) je výsledkom zosúladovania, hľadania možností a kompatibility. Čím vyššia je miera zapojenia viacerých organizácií, tým vyššia je efektivita procesu komunitného plánovania.

1.4 Znamky komunitného plánovania sociálnych služieb

- Partnerstvo a dialóg
- Zapojenie celej komunity do plánovacích procesov
- Hľadanie nových kreatívnych prístupov
- Informovanosť a medializácia procesov a výstupov
- Procesy plánovania sú rovnako dôležité ako jeho výstupy
- Spolupráca a koordinácia
- Spoločenský konsenzus komunity

1.5 Fázy komunitného plánovania sociálnych služieb mesta Bardejov

1. Príprava východiskového dokumentu pre rozpracovanie priorít sociálnych služieb v meste Bardejov.
2. Schválenie pracovnej verzie Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Bardejov Mestským zastupiteľstvom.
3. Vytvorenie Riadiacej skupiny a Pracovných skupín.
4. Predstavenie zámeru prípravy Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Bardejov poskytovateľom a prijímateľom sociálnych služieb prostredníctvom médií.
5. Príprava, distribúcia a analýza dotazníkov pre poskytovateľov sociálnych služieb.
6. Zhotovenie adresára poskytovateľov sociálnych služieb v Bardejove.
7. Pravidelné stretnutia Riadiacej skupiny.
8. Pravidelné stretnutia Pracovných skupín.
9. Príprava, distribúcia a analýza dotazníkov pre prijímateľov sociálnych služieb.
10. Analýza sociologických údajov a demografických údajov mesta Bardejov.

11. SWOT analýza – stanovenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození.
12. Určenie cieľov - priorít v sociálnej oblasti podľa cieľových skupín, spracovanie opatrení a aktivít.
13. Určenie cieľov – priorít rozvoja sociálnych služieb v meste Bardejov.
14. Definovanie úloh, ktoré zabezpečia naplnenie stanovených cieľov – časový plán realizácie komunitného plánu vrátane určenia personálnych, finančných, prevádzkových a organizačných podmienok na ich realizáciu.
15. Zverejnenie návrhu Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Bardejov na pripomienkovanie prostredníctvom Bardejovskej televízie, webovej stránky mesta a úradnej tabule a zapracovanie pripomienok.
16. Finalizácia komunitného plánu a jeho schválenie riadiacou skupinou.
17. Schválenie Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Bardejov Mestským zastupiteľstvom.
18. Monitoring, vyhodnotenie, aktualizácia komunitného plánu.

Pozn.: Fázy č. 1 a 2 (máj – jún 2009) = východiskový materiál: všeobecné teoretické východiská, zadané cieľové skupiny a všeobecné priority sociálnych služieb v meste vychádzajúce z národných priorít sociálnych služieb.

Fázy č. 1-17 realizované v období máj 2009 až december 2009.

Fáza č. 18 realizované v období január 2010 až december 2013.

2 PRÁVNÝ RÁMEC POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V SR

Dňa **1. 1. 2009** nadobudol účinnosť **zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), ktorý novým spôsobom upravuje podmienky poskytovania sociálnych služieb.

Zákon o sociálnych službách nanovo upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje stav sociálnej núdze fyzickej osoby, rodiny a komunity, v ktorom sa táto osoba, rodina, komunita nachádza z dôvodu, že nemá zabezpečené základné životné potreby, pre svoje životné návyky, pre spôsob života, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, pre dovŕšenie dôchodkového veku, pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo z dôvodu, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

Zákon o sociálnych službách zaručuje právo fyzickej osoby na poskytnutie sociálnej služby alebo zabezpečenie jej poskytnutia a právo výberu poskytovateľa, za splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom a ďalšie práva pri poskytovaní sociálnych služieb.

Poskytovateľmi sociálnych služieb sú v súlade so zákonom obce, právnické osoby zriadené alebo založené obcou alebo samosprávnym krajom (verejní poskytovatelia sociálnych služieb) a iné právnické alebo fyzické osoby (neverejní poskytovatelia sociálnych služieb). Garantmi poskytnutia alebo zabezpečenia sociálnej služby fyzickej osobe sú obce a samosprávne kraje podľa ich delenej pôsobnosti ustanovenej zákonom o sociálnych službách a to tak, že sociálnu službu poskytnú sami, resp. prostredníctvom právnickej osoby zriadenej alebo založenej obcou alebo samosprávnym krajom alebo následne u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb.

V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnej služby (tzv. štandardy kvality). Poskytovateľ je ďalej povinný napríklad vypracovať individuálny rozvojový plán klienta, dodržiavať maximálny počet klientov na jedného zamestnanca a za účelom zvýšenia profesionality práce vypracovať a uskutočňovať program supervízie. Osobitne je upravená povinnosť zariadenia pri ochrane života a zdravia prijímateľa sociálnej služby, t.j. vymedzuje situácie a podmienky, pri ktorých je možné použiť prostriedky netelesného/telesného obmedzenia klienta, ako aj postup pri ich použití.

Sociálne služby podľa tohto zákona sa poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti taxatívne pri týchto službách vymedzené. Odborné činnosti, ktorými sú sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia je možné za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytovať aj samostatne. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje tento zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby.

Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak zákon umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené. Pre porovnanie sú v tabuľke uvedené sociálne služby podľa zákona o sociálnych službách a sociálne služby podľa zákona o sociálnej pomoci, ktorý bol zákonom o sociálnych službách zrušený.

ZÁKON O SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH č. 448/2008		ZÁKON O SOCIÁLNEJ POMOCI č. 195/1998
Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb	nocľaháreň	-
	útulok	útulok
	domov na pol ceste	-
	nízkoprahové denné centrum	-
	zariadenie núdzového bývania	domov pre osamelých rodičov
Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi	pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života	-
	zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	stanica opatrovateľskej služby
	nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu	-
Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku	zariadenie podporovaného bývania	zariadenie chráneného bývania
	zariadenie pre seniorov	domov dôchodcov, domov-penzión pre dôchodcov
	zariadenie opatrovateľskej služby	zariadenia opatrovateľskej služby
	rehabilitačné stredisko	rehabilitačné stredisko
	domov sociálnych služieb	domov sociálnych služieb
	špecializované zariadenie	-
	denný stacionár	domov sociálnych služieb s denným pobytom
	opatrovateľská služba	opatrovateľská služba
	prepravná služba	prepravná služba
	sprievodcovská a predčitateľská služba	-
	tlmočnícka služba	-
	sprostredkovanie tlmočnickej služby	-
	sprostredkovanie osobnej asistencie	-
požičiavanie pomôcok	-	
Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií	monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	-
	krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	-
Podporné služby	odľahčovacia služba	-
	pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností	-
	denné centrum	klub dôchodcov
	integračné centrum	-
	jedáleň	jedáleň pre dôchodcov
	práčovňa	práčovňa
	stredisko osobnej hygieny	stredisko osobnej hygieny

2.1 Charakteristika a klasifikácia sociálnych služieb

Pojem sociálne služby je možné chápať:

- širšie ako verejné sociálne služby,
- užšie ako osobné sociálne služby.

Verejné sociálne služby sú „služby poskytované občanom platenými pracovníkmi (v niektorých prípadoch aj neplatenými dobrovoľníkmi a rodinnými príslušníkmi) s cieľom uspokojovať všeobecné sociálne potreby; sú regulované, financované a poskytované miestnou samosprávou, regionálnou a národnou vládou v oblasti zdravia, vzdelávania, sociálnych služieb, bývania, zamestnávania a sociálneho zabezpečenia” (Pillinger, 2001, s. 3).

Pre potreby analýzy súčasného stavu sociálnych služieb v meste Prešov sa sústreďujeme na užšie vymedzenie – **osobné sociálne služby**. Definujeme ich ako „špecializované činnosti zamerané na saturovanie potrieb klientov, pri ktorých na rozdiel od poskytovania dávok dochádza k hlbšiemu vzťahu sociálneho pracovníka s klientom. Podstatou sociálnych služieb je, že prostredníctvom vzťahu sociálny pracovník a klient dochádza k mobilizácii vnútorných rezerv jedinca, resp. k jeho aktivizácii pri riešení problémovej životnej situácie” (Matulay, Matulayová, 1998, s. 31).

Každý z nás sa v priebehu svojho života dostáva do rôznych životných situácií. Niektoré z nich nedokáže riešiť bez pomoci druhého, či spoločnosti; t.j. potrebuje sociálnu službu. Existuje celá paleta takýchto situácií, ktoré sú často determinované vekom, zdravotným stavom a ekonomickou situáciou.

Sociálne služby sú mechanizmom, ktorý môže (Pavlíková, 1997, s. 6):

- zlepšiť sociálne zručnosti jedinca,
- rozšíriť zdroje sociálneho prostredia každého individua,
- orientovať jedinca, rodinu, či skupinu k najzávažnejším spoločenským hodnotám,
- uskutočňovať v prípade potreby pozitívnu kontrolu.

Od ostatných služieb sa sociálne služby odlišujú tým, že plnia tri **základné funkcie** (Pavlíková, 1997, s. 6):

- **podpornú funkciu** – pomáha jedincom využívať zdroje, ktoré im spoločnosť ponúka (poskytovanie informácií, denná starostlivosť),
- **sebaaktualizujúcu funkciu** – pomáha jedincom viesť čo najnormálnejší spôsob života (opatrovateľská a asistenčná služba),
- **terapeutickú funkciu** – pomáha mobilizácii vnútorného kapitálu jednotlivca, cieľom je dosiahnuť optimálny stav telesného, duševného a sociálneho vývinu človeka (rehabilitácia, psychologické poradenstvo).

Klasifikácia sociálnych služieb

Existujú viaceré **kritériá**, podľa ktorých je možné **klasifikovať sociálne služby**. Uvádzame návrh klasifikácie, ktorá vychádza z našej predchádzajúcej klasifikácie (Matulay, Matulayová, 1998, s. 34-37) a rešpektuje rôzne hľadiská triedenia.

Rozlišujeme sociálne služby podľa:

1. miesta výkonu:

- terénne,
- ambulantné,
- ústavné (označované aj ako pobytové, rezidenčné).

2. stupňa profesionality pracovníkov:

- poskytované profesionálnymi pracovníkmi,
- poskytované laickými pracovníkmi (napr. dobrovoľníkmi).

3. stupňa komplexnosti:

- komplexné – poskytujú komplexnú starostlivosť – sociálnu, zdravotnú, výchovnú aj zaopatrenie - napr. domovy dôchodcov, detské domovy, domovy sociálnych služieb...
- kombinované – poskytujú základnú službu v kombinácii s vybranými ďalšími službami - napr. útulky,
- čiastkové – poskytujú len jeden typ služby – napr. stredisko osobnej hygieny, jedáleň pre dôchodcov, nocľaháreň...,
- špecializované – napr. služby špecializovaného sociálneho poradenstva, mediácia apod.

4. zamerania na uspokojovanie konkrétnych potrieb - zabezpečenie:

- stravovania,
- hygieny,
- bývania,
- zdravotníckej starostlivosti,
- výchovy a vzdelávania,
- mobility a komunikácie,
- informácií a odborných rád.

5. zriaďovateľ a - poskytované:

- štátnymi subjektmi,
- neštátnymi subjektmi,
- súkromnými subjektmi - podnikateľmi a živnostníkmi.

6. subjektu sociálnej služby - poskytované:

- rodinám s deťmi,
- deťom a mládeži,
- seniorom,
- občanom so zdravotným postihnutím,
- sociálne dezintegrovaným občanom (bezdomovci, drogový závislí, po výkone trestu),
- etnickým skupinám a pod.

7. počtu klientov - pre:

- jednotlivca,
- rodinu,
- skupinu,
- komunitu,

8. primárneho cieľa sociálnej služby:

- preventívne,
- terapeutické,
- rehabilitačné.

9. dĺžky poskytovania služby:

- krízové – v prípade vypuknutia krízy, na nevyhnutnú dobu,
- krátkodobé – spravidla 1 - 3 mesiace,
- dlhodobé.

10. inštitucionalizácie:

- inštitucionálne – poskytované v inštitúciách,
- terénne – poskytované v prirodzenom prostredí klienta.

2.2 Charakteristika sociálnych služieb podľa Zákona č. 448/2008 o sociálnych službách

Nový Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách rozlišuje nasledujúce **druhy** sociálnych služieb:

- a) sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach, ktorými sú
 1. nocľaháreň,
 2. útulok,
 3. domov na pol ceste,
 4. nízkoprahové denné centrum,
 5. zariadenie núdzového bývania,
- b) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, ktorými sú
 1. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života,
 2. poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
 3. poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu,
- c) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú
 1. poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek,
 2. opatrovateľská služba,
 3. prepravná služba,
 4. sprievodcovská služba a predčítateľská služba,
 5. tlmočnická služba,
 6. sprostredkovanie tlmočnickej služby,
 7. sprostredkovanie osobnej asistencie,
 8. požičiavanie pomôcok,
- d) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií, ktorými sú:

1. monitorovanie a signalizácia potreby pomoci;
 2. krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií;
- e) podporné služby, ktorými sú
1. odľahčovacia služba,
 2. pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,
 3. poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
 4. poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre,
 5. poskytovanie sociálnej služby v jedálni,
 6. poskytovanie sociálnej služby v práčovni,
 7. poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny.

Uvedené sociálne služby je možné poskytovať ambulantnou, terénnou a pobytovou formou a to na určitý aj neurčitý čas.

2.2.1 Zariadenia na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb

Sú nimi:

- nocľaháreň,
- útulok,
- domov na polceste,
- nízkoprahové denné centrum,
- zariadenie núdzového bývania.

Nocľaháreň

V nej sa poskytuje fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie ubytovanie poskytnutím prístrešia na účel prenocovania.

Útulok

V ňom sa fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať, poskytuje ubytovanie na určitý čas

Domov na pol ceste

V ňom sa poskytuje sociálna služba na určitý čas fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie po skončení poskytovania sociálnej služby v zariadení, alebo po skončení pobytu v zariadení podľa osobitného predpisu alebo po skončení starostlivosti v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, alebo po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z väzby.

Nízkoprahové centrum

V ňom sa poskytuje sociálna služba počas dňa fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie.

Zariadenie núdzového bývania

V ňom sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, na ktorej je páchané násilie, fyzickej osobe, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi, osamelej tehotnej žene a rodičovi alebo rodičom s deťmi, ktorí nemajú zabezpečené ubytovanie, alebo nemôžu z vážnych dôvodov užívať bývanie, a fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek alebo ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže z vážnych dôvodov užívať bývanie. Za vážny dôvod sa považuje živelná pohroma, požiar, ekologická havária alebo priemyselná havária.

2.2.2 Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

Zákon o sociálnych službách vymedzuje ako:

- pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života,
- poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
- poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu.

Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa

Je terénna sociálna služba poskytovaná rodičovi dieťaťa alebo inej fyzickej osobe, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, ak nemôže zabezpečiť sama alebo s pomocou rodiny riadnu starostlivosť o dieťa a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa osobitného predpisu.

Podpora zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života

Je ambulatná sociálna služba alebo terénna sociálna služba poskytovaná rodičovi dieťaťa alebo inej fyzickej osobe, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, v čase prípravy rodiča alebo inej fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, na trh práce a v čase ďalších aktivít spojených so vstupom alebo návratom na trh práce.

Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti

V ňom sa poskytuje sociálna služba maloletému nezaopatrenému dieťaťu, ak rodič alebo iná fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu nemôže z vážnych dôvodov zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa sama alebo za pomoci rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa osobitného predpisu.

Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu

V ňom sa poskytuje sociálna služba počas dňa fyzickej osobe alebo rodine, ktorá je ohrozená sociálnym vylúčením alebo má obmedzenú schopnosť sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy pre svoje životné návyky a spôsob života.

2.2.3 Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku

Zákon o sociálnych službách vymedzuje ako:

- poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek,
- opatrovateľská služba,
- prepravná služba,
- sprievodcovská služba a predčítateľská služba,
- tlmočnícka služba,
- sprostredkovanie tlmočnickej služby,
- sprostredkovanie osobnej asistencie,
- požičiavanie pomôcok.

Zariadenia pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek

Týmito zariadeniami sú:

- zariadenie podporovaného bývania,
- zariadenie pre seniorov,
- zariadenie opatrovateľskej služby,
- rehabilitačné stredisko,
- domov sociálnych služieb,
- špecializované zariadenie,
- denný stacionár

Zariadenie podporovaného bývania sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3, ak je odkázaná na dohľad, pod ktorým je schopná viesť samostatný život.

Dohľad je usmerňovanie a monitorovanie fyzickej osoby uvedenej v odseku 1 pri zabezpečovaní sebaobslužných úkonov, úkonov starostlivosti o svoju domácnosť v rámci zariadenia a základných sociálnych aktivít podľa prílohy č. 4.

V *zariadení pre seniorov* sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 alebo fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov.

V *zariadení opatrovateľskej služby* sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu..

V *rehabilitačnom stredisku* sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3, fyzickej osobe, ktorá je slabozraká a fyzickej osobe, ktorá je nepočujúca alebo ktorá má ťažkú obojstrannú nedoslýchavosť.

V *domove sociálnych služieb* sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy

č. 3. alebo fyzickej osobe, ktorá je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3.

V *špecializovanom zariadení* sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS.

V *dennom stacionári* sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa.

Opatrovateľská služba

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 a je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4.

Opatrovateľskou službou sa poskytujú úkony podľa prílohy č. 4. Rozsah úkonov na základe sociálnej posudkovej činnosti určuje obec v hodinách. Minimálny rozsah úkonov sebaobsluhy nesmie byť nižší ako je rozsah zodpovedajúci stupňu odkázanosti fyzickej osoby posúdený podľa prílohy č. 3.

Prepravná služba

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím odkázanej na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom alebo fyzickej osobe s nepriaznivým zdravotným stavom s obmedzenou schopnosťou pohybu po rovine alebo po schodoch a obmedzenou schopnosťou orientácie.

Sprievodcovská služba a predčítateľská služba

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a fyzickej osobe s mentálnym postihnutím. Sprievodcovskou službou sa poskytuje sprievod na základné sociálne aktivity uvedené prílohe č. 4 časti III písm. a). Predčítateľskou službou sa poskytuje predčítanie podľa prílohy č. 4 časti III písm. b).

Tlmočnická služba

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe odkázanej na tlmočenie. Poskytuje sa tlmočenie v posunkovej reči, artikulačné tlmočenie alebo taktilné tlmočenie.

Sprostredkovanie tlmočnickej služby

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe so zdravotným postihnutím, ktorej sa poskytuje tlmočnická služba, pri vykonávaní administratívnych úkonov, vedenie databázy fyzických osôb so zdravotným postihnutím odkázaných na komunikáciu prostredníctvom tlmočenia, tlmočníkov a záujemcov o vykonávanie tejto sociálnej služby, vykonávanie základného sociálneho poradenstva a školení fyzických osôb so zdravotným postihnutím a tlmočníkov.

Sprostredkovanie osobnej asistencie

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je odkázaná na osobnú asistenciu pri vykonávaní administratívnych úkonov, vedenie databázy užívateľov osobnej asistencie, vedenie databázy osobných asistentov a záujemcov o vykonávanie osobnej asistencie, vykonávanie základného sociálneho poradenstva a vzdelávanie užívateľov osobnej asistencie a osobných asistentov a pomoc pri riešení konfliktov vzniknutých medzi fyzickou osobou s ťažkým zdravotným postihnutím a osobným asistentom v súvislosti s uzatvorenou zmluvou o výkone osobnej asistencie.

Požičiavanie pomôcok

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím a fyzickej osobe s nepriaznivým zdravotným stavom odkázaným na pomôcku. Pomôcka sa môže požičiavať fyzickým osobám na dohodnutý čas, najdlhšie do zabezpečenia pomôcky na základe verejného zdravotného poistenia, formou peňažného príspevku na zaobstaranie pomôcky, z iných zdrojov alebo do doby trvania podmienok pre poskytnutie pomôcky.

2.2.4 Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií

Sú vymedzené ako:

- monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
- krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií.

Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá má nepriaznivý zdravotný stav, s cieľom zabrániť vzniku krízovej sociálnej situácie alebo zabezpečiť jej riešenie. Poskytuje sa nepretržitá, dištančná, hlasová, písomná (krátka textová správa) alebo elektronická komunikácia prostredníctvom signalizačného zariadenia alebo audiovizuálneho zariadenia napojeného na centrálny dispečing, ktorý zabezpečí potrebnú pomoc na základe vyslaného signálu potreby pomoci.

Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií

Je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je v krízovej sociálnej situácii, alebo v inej obťažnej životnej situácii, ktorú nemôže riešiť vlastnými silami a zabezpečuje sa najmä poskytnutím sociálneho poradenstva.

Za telekomunikačné technológie sa považuje najmä telefón, fax, internet.

2.2.5 Podporné služby

Sú definované ako:

- odľahčovacia služba,
- pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností,
- denné centrum,
- integračné centrum,
- jedáleň,
- práčovňa,

- stredisko osobnej hygieny.

Odľahčovacia služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá opatruje fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorou sa poskytuje alebo zabezpečuje fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím sociálna služba počas obdobia, v ktorom fyzická osoba, ktorá opatruje, nemôže opatrovanie vykonávať.

Cieľom odľahčovacej služby je umožniť fyzickej osobe, ktorá opatruje, nevyhnutný odpočinok na účel udržania jej fyzického zdravia a duševného zdravia a prevencie jeho zhoršenia.

Pomoc pri výkone opatrovnických práv a povinností je sociálna služba poskytovaná opatrovníkovi, fyzickej osobe, ktorá má záujem vykonávať funkciu opatrovníka a fyzickej osobe, ktorá si sama nedokáže uplatňovať a chrániť práva a právom chránené záujmy.

V **dennom centre** sa poskytuje sociálna služba počas dňa fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek, fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom, rodičovi s dieťaťom alebo starému rodičovi s vnukom alebo vnučkou.

V **integračnom centre** sa poskytuje pomoc fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, alebo ktorá je ohrozená sociálnym vylúčením .

V **jedálni** sa poskytuje stravovanie fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, má ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, alebo dovŕšila dôchodkový vek.

V **práčovni** sa utvárajú podmienky na pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, má ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, alebo dovŕšila dôchodkový vek.

V **stredisku osobnej hygieny** sa utvárajú podmienky na vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, má ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, alebo dovŕšila dôchodkový vek.

Komparácia legislatívnych úprav v rámci terminologických zmien prijatím nového Zákona č. 448/2008 o sociálnych službách:

1. Domov dôchodcov, Domov – penzión pre dôchodcov sa považujú za Zariadenie pre seniorov;
2. Zariadenie chráneného bývania sa považuje za Zariadenie podporovaného bývania;
3. Domov pre osamelých rodičov sa považuje za Zariadenie núdzového bývania;
4. Stanica opatrovateľskej služby sa považuje za Zariadenie dočasnej starostlivosti;
5. Klub dôchodcov sa považuje za Denné centrum;
6. Jedáleň pre dôchodcov sa považuje za Jedáleň.

3 CIEĽOVÉ SKUPINY KOMUNITNÉHO PLÁNU

Veľmi dôležité pri príprave Komunitného plánu sociálnych služieb je stanovenie cieľových skupín, pre ktoré sociálnou analýzou v nasledujúcom období budú stanovené potreby v oblasti sociálnych služieb, zhodnotená dostatkovosť sociálnych služieb a stanovené opatrenia na realizáciu priorít.

Cieľové skupiny podľa oblasti zamerania sociálnych služieb a občanov, ktorým sa sociálne služby poskytujú sme rozdelili do štyroch skupín a stanovili na základe odborných teórií a praktických skúseností východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu:

1. Rodiny s deťmi a mládež
2. Ľudia so zdravotným a iným znevýhodnením
3. Seniori
4. Osoby v obtiažnych životných situáciách

3.1 Rodiny s deťmi a mládež

- Osoby ohrozené násilím v rodine (všetci členovia rodiny)
- Ženy samostatne starajúce sa o svoje deti
- Rodiny s malými deťmi
- Osamelí rodičia s deťmi
- Mládež ohrozená sociálno-patologickými javmi
- Rodiny s nezaopatrenými deťmi
- Neúplné rodiny
- Osoby, ktoré bezprostredne potrebujú preventívne opatrenia
- Málo príjmové rodiny
- Osoby samostatne starajúce sa o deti
- Ženy znevýhodnené vekom
- Ženy znevýhodnené materstvom
- Skupiny ľudí po prekonaní ťažkých životných situácií
- Náhradné, profesionálne rodiny
- Rodiny vo zvláštnych sociálnych udalostiach (úmrtie, strata zamestnania)
- Vzťahy neuzákonené partnerským vzťahom
- Partnerstvá rovnakého pohlavia
- Rodiny s členom v ťažkom zdravotnom stave
- Deti bez rodičov
- Odchovanci detských domovo tvoriaci rodinu
- Multikulturálne rodiny
- Deti s cudzím štátnym občianstvom
- Mnohopočetné rodiny s deťmi v malých bytoch

3.1.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu

- Absentuje azylové a krízové bývanie pre: pre matky s deťmi, po ústavnej starostlivosti po výkone trestu, po liečení drogovej závislosti
- Nedostatok poradenských a prevenčných centier zabezpečujúcich prevenciu a poradenstvo pre cieľovú skupinu, občanov po výkone trestu a po liečení drogových závislostí.
- Absencia sprevádzania klientov v nepriaznivých sociálnych situáciách.

- Nedostatočná a nekoordinovaná spolupráca s políciou, súdnictvom, zdravotníctvom ...
- Nedostatočná a nesystémová spolupráca rodiny so širšou komunitou pri začleňovaní sa do spoločnosti a pracovného života.

3.2 Ľudia so zdravotným a iným znevýhodnením

- Ľudia so zdravotným postihnutím
- Ľudia so zdravotným oslabením
- Mentálne, telesne, zmyslové a kombinované postihy
- Ľudia so zdravotným problémom
- Ľudia bezprostredne ohrození zdravotným postihnutím
- Rodinní príslušníci chorých (rodičia ZP detí, priatelia)

3.2.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu

- Absencia rehabilitačných zariadení, zariadení podporovaného bývania
- Absencia ambulantných terénnych služieb
- Chýbajúce podporné služby v rodinách
- Nedostatočná sieť sociálneho poradenstva, krízovej intervencie, preventívnych programov
- Chýba program systematického monitorovania sociálnych služieb a kvality poskytovania sociálnych služieb pre cieľovú skupinu
- Nedostatočná prepojenosť a koordinácia systému sociálnej pomoci a sociálnych služieb

3.3 Seniori

- Občania starší ako 60 rokov
- Človek na trvalom dôchodku: (starobný, invalidný, predčasný, výsluhový)
- Bezprostredne ohrození predčasným dôchodkom
- Nemajú trvalý pracovný pomer nad 60 rokov
- Ľudia, ktorí chcú žiť spoločenský život a využívať možnosti organizovania a organizovaných aktivít
- Ľudia, ktorí chcú prežívať osobnostný vývin aj v seniorskom veku
- Ľudia, ktorí potrebujú vytvárať a udržiavať sociálne vzťahy
- Osoby, ktoré potrebujú prežívať plnosť života
- Ľudia odkázaní na služby
- Občania, ktorí na službu odkázaní sú, ale nechcú ju využívať
- Občania, ktorí nie sú odkázaní na služby, ale chcú ich využívať
- Dobrovoľníci z radov seniorov
- Seniori s nedostatkom informácií
- Osamelí ľudia v seniorskom veku
- Seniori so zdravotným postihnutím, zdravotným znevýhodnením
- Seniori, žijúci v zariadeniach

3.3.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu

- Prevládajúce pobytové formy služieb
- Nedostatok nových druhov a foriem sociálnych služieb, najmä ambulantných, terénnych a prechodných
- Nízke kapacity opatrovateľskej služby a zariadení opatrovateľskej služby
- Nedostatočná transformácia sociálnych služieb smerom k službám poskytovaným v prirodzenom prostredí občana
- Nedostatočná medzirezortná spolupráca so zdravotníctvom
- Slabá informovanosť o sieti sociálnych služieb
- Nedostatok programov pre využitie vedomostných kapacít a osobnostného rozvoja cieľovej skupiny.

3.4 Osoby v obtiažnych životných situáciách

- Osoby, ktoré stratili bývanie
- Dlhoroční bezdomovci
- Ľudia bývajúci „na ulici“
- Ľudia ohrození stratou bývania
- Ľudia prichádzajúci z výkonu trestu
- Všeobecne závislí - aktívni užívatelia a abstinujúci (alkohol, drogy. . .)
- Neschopní si sami zabezpečiť základné životné potreby
- Odchovanci Detských domovov bez možnosti, alebo schopnosti sa zaradiť do života
- Psychicky chorí
- Ľudia bez zázemia v rodine
- Ľudia vyžadujúci špeciálnu starostlivosť v sociálnom zariadení
- Nediagnostikovaní občania
- Ťažko intoxikovaní (aktuálne)
- Občania neprispôsobiví spôsobu života väčšiny
- Ľudia v sociálnej kríze (strata bývania, zamestnania, choroba, smrť)
- Stigmatizovaní na základe etnického pôvodu
- Diskriminovaní a odmietaní pre vonkajšie znaky
- Dlhodobo nezamestnaní
- Bez kvalifikácie (ťažko zamestnateľní)
- Bez základnej technickej infraštruktúry (voda, kúrenie, plyn)

3.4.1 Východiská pre tvorbu priorít komunitného plánu

- Absencia špeciálnych útulkov a zariadení na prácu s relevantnými cieľovými skupinami
- Absencia poradenských a prevenčných centier
- Chýbajúce sociálne sprevádzanie klientov
- Absencia všetkých foriem azylového a krízového bývania pre cieľovú skupinu
- Absencia denných centier, nízkoprahových, terénnych, ambulantných a podporných služieb
- Neexistencia preventívnych programov a krízové intervencie
- Slabá a nekoordinovaná práca relevantných inštitúcií a organizácií

4 PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB DO ROKU 2013

Vychádzajúc z údajov a informácií získaných z analýzy Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR je možné konštatovať, že v oblasti sociálnych služieb na celom území Slovenskej republiky prevláda dopyt nad ponukou služieb všetkého druhu. Sieť zariadení sociálnych služieb, ako aj terénnych sociálnych služieb je nedostatočná a regionálne nerovnomerná a nepokrýva oprávnený dopyt občanov. Celosvetovým trendom, ktorý je výrazne podporený potrebami sociálne odkázaných občanov, je rozširovanie terénnych a ambulantných služieb, najmenej zasahujúcich do intimity človeka a umožňujúcich jeho zotrvanie v domácom prostredí.

So zámerom vytvoriť podmienky a predpoklady na realizáciu práva občanov na poskytnutie sociálnej služby, na ktorú sú odkázaní a dosiahnuť zvýšenie kvality sociálnych služieb, ich dostupnosť, a to s dôrazom na rozvoj nedostatkových sociálnych služieb alebo na rozvoj sociálnych služieb, ktoré v jednotlivých samosprávnych krajoch a obciach úplne chýbajú, bolo nevyhnutné aby MPSVaR SR stanovilo Národné priority rozvoja sociálnych služieb, ktoré sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR. Tieto vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb sú vypracované MPSVaR na obdobie do roku 2013 a tvoria východisko k vypracovaniu komunitného plánu sociálnych služieb, ktorý je v kompetencii obce. Zároveň sú záväznými dokumentmi pre samosprávne orgány, ktorých sa obce pri plánovaní sociálnych služieb pridŕžavajú. Ich cieľom je vytvoriť dostatočný časový priestor pre obce, samosprávne kraje a poskytovateľov sociálnych služieb pre naplnenie stanovených národných priorít, ako aj z dôvodu časového vymedzenia Národného strategického referenčného rámca, ktorý prostredníctvom operačných programov umožňuje využiť finančné zdroje aj na rozvoj sociálnych služieb, ale aj s ohľadom na povinnosti obcí a samosprávnych krajov poskytnúť alebo zabezpečiť vybrané sociálne služby v zákonom stanovenej lehote od 1. 1. 2014.

Priority rozvoja sociálnych služieb mesta Bardejov do roku 2013 sú v súlade s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb a delíme ich na:

1. Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb.
2. Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom.
3. Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb. Rozširovanie podporných a doplnkových služieb.
4. Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

4.1 Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb

Dôvodom stanovenia tejto priority je skutočnosť, že terénne sociálne služby sú podľa dostupných štatistických údajov nedostatočne rozvinuté a na celom území Slovenska ide o sociálne služby, ktoré sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Aj výsledky SWOT analýzy zverejnené v dokumente Národné priority sociálnych služieb ukazujú, že medzi najslabšie stránky sociálnych služieb patria aj nedostatočne vytvorené podmienky pre zotrvanie klienta v prirodzenom (domácom) sociálnom prostredí a nedostatočná terénna sociálna práca. Rozvoj tejto formy sociálnej služby je v súlade s požiadavkami a princípmi uplatňovanými v ES v rámci modernizácie sociálnych služieb.

V rámci tejto priority je nevyhnutné sa osobitne zamerať na terénnu sociálnu službu pre osoby odkázané na pomoc inej osoby, ktorej poskytovanie podľa dostupných údajov klesá aj napriek zvyšujúcemu sa dopytu po tejto sociálnej službe. Aj napriek tomu, že občan, ktorý o túto sociálnu službu požiada a splní hmotnoprávne podmienky poskytovania opatrovateľskej služby, jeho nárok často nie je uspokojený. Nemenej dôležité je zamerať sa na rozvoj tých terénnych programov a sociálnych služieb, ktorých cieľom je sociálna inklúzia znevýhodnených osôb z dôvodu nezabezpečenia základných životných potrieb.

4.2 Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom

Zámerom stanovenia tejto priority je postupná deinštitucionalizácia sociálnych služieb, s prihliadnutím na potreby a schopnosti klienta, s cieľom poskytovať mu sociálne služby v jeho rodinnom alebo komunitnom prostredí. Poskytovanie ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom umožňuje rozvíjať rodinné a spoločenské vzťahy klienta a primerane jeho individuálnym schopnostiam a možnostiam aj jeho zaradenie sa do spoločenského a pracovného života.

4.3 Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb

Požiadavka humanizácie a modernizácie sociálnych služieb SR reaguje na trendy uplatňované EÚ v tejto oblasti, ktorých cieľom je zabezpečiť pre klientov kvalitné sociálne služby. V praxi to znamená zabezpečenie prístupnosti k sociálnym službám, a to aj z hľadiska prostredia, v ktorom sa sociálne služby poskytujú. Táto povinnosť vyplýva poskytovateľom sociálnych služieb aj priamo zo zákona o sociálnych službách a má umožniť prijímateľom sociálnych služieb prístup k fyzickému prostrediu, priestorom a budovám, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a zabezpečiť minimálne požiadavky a štandardy bývania. Ide najmä o odstránenie architektonických bariér v priestoroch a budovách, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a to v interiéroch, rovnako aj v exteriéroch a zabezpečenie ich materiálne technickej vybavenosti, najneskôr do 31. 12. 2013. Právny a technický rámec pri riešení

architektonických bariér vymedzuje vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie (účinnosť od 1. 12. 2002). V zmysle § 52 ods. 7 citovanej vyhlášky „Zariadenia sociálnych služieb určené pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie sa musia vo funkčných priestoroch riešiť a vybaviť v súlade s potrebami ľudí s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie“. Je však aj povinnosť poskytovateľa sociálnej služby dodržiavať štandardy bývania ustanovené zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 140/2008 Z. z. a nadväznými právnymi predpismi.

Aj v prípade rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb sa dôraz kladie na rozvoj takých druhov sociálnych služieb, ktoré prioritne umožnia klientovi zotrvať vo svojej komunite a žiť v takom type zariadenia sociálnych služieb, ktoré zodpovedá rodinnému typu zariadenia a zvyšovať variabilitu poskytovaných sociálnych služieb tak, aby si klient mohol slobodne vybrať taký druh sociálnej služby, ktorá najlepšie zodpovedá jeho potrebám. Zriaďovaním a zavádzaním podporných a doplnkových služieb dosiahnuť priblíženie inštitucionalizovaných služieb k domácejmu prostrediu a umožniť udržanie, resp. rozvoj sociálnych zručností poberateľov sociálnych služieb.

4.4 Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb

Jedným z cieľov novej právnej úpravy poskytovania sociálnych služieb je zabezpečiť ich profesionálny výkon a teda aj zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb. Jedným so základných predpokladov dosiahnutia tohto cieľa je vzdelávanie zamestnancov sociálnych služieb v rámci potreby splnenia kvalifikačných predpokladov pre výkon sociálnej služby a zároveň ich ďalšie vzdelávanie a prehlbovanie kvalifikácie. Absencia systému prehlbovania kvalifikácie bola označená za jedno z ohrození kvality poskytovaných sociálnych služieb.

V rámci tejto priority je nevyhnutné vzdelávanie zameriavať najmä na opatrovatelky, tak aby splnili kvalifikačné predpoklady ustanovené zákonom o sociálnych službách.

Z Á V E R

Komunitný plán sociálnych služieb mesta Bardejov do roku 2013 je východiskovým materiálom pre rozširovanie a skvalitňovanie sociálnych služieb vyplývajúcich z potrieb jednotlivých cieľových skupín.

V období júl až december 2009 sa pracovné skupiny zamerajú na získavanie demografických a sociologických údajov, na analýzu stavu poskytovaných sociálnych a podporných služieb, na analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov mesta. V ďalšej fáze sa tieto analytické údaje pretavia do zámerov v súlade s prioritami, stanoví sa časový plán realizácie a spôsob vyhodnocovania plnenia Komunitného plánu sociálnych služieb.

Komunitný plán sociálnych služieb mesta Bardejov do roku 2013 je dynamický dokument, ktorý v prípade radikálnej zmeny vnútorných pomerov v meste alebo vonkajších pomerov v okrese, regióne, štáte môže byť upravovaný so zachovaním definovaných strategických cieľov.

Našou snahou je, aby sa komunitné plánovanie sociálnych služieb stalo trvalou súčasťou plánovacej praxe a prispelo k rozvoju a skvalitneniu života občanov v Bardejove.